

Leren zwemmen...

Een taak van onderwijs? Gemeenten?
BSO's? Of toch van de ouders?

“Leren zwemmen...”

Een taak van onderwijs? Gemeenten? BSO's? Of toch van de ouders?

Een onderzoek om het draagvlak bij onderwijs, gemeenten en BSO's
voor zwemvaardigheid te meten

In opdracht van Vereniging Sport en Gemeenten

**Robbert-Jan Boonstra
Chris Jaasma
Anita Koster
Remco Pielstroom**

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Onderzoeksmethodieken.....	4
3. Resultaten gemeenten.....	5
3.1 Resultaten onderzoek gemeenten	5
3.2 Conclusies	7
4. Resultaten onderwijs.....	8
4.1 Resultaten onderzoek onderwijs	8
4.2 Conclusies	9
5. Resultaten buitenschoolse opvang.....	10
5.1 Resultaten onderzoek buitenschoolse opvang	10
5.2 Conclusies	11
6. Aanbevelingen.....	12
Bijlage 1: Instrumenten onderwijs, gemeenten, BSO's.....	13

1. Inleiding

Jaarlijks leren veel kinderen zwemmen. Dit moet ook wel, want er is nu eenmaal zeer veel water in dit land en het zwemvaardig en zwemveilig zijn van kinderen is derhalve dus zeer belangrijk. Het zwemvaardig/zwemveilig zijn zorgt er bovendien voor dat de bewegingsmogelijkheden van het kind vergroot worden. Is het niet heerlijk voor kinderen om samen met vriendjes, vriendinnetjes, broertjes, zusjes, ouders etc. lekker te spelen in het zwembad, op plassen en meren of op het strand?

Voor vele mensen is het een vanzelfsprekendheid dat kinderen leren zwemmen. Toch is er nog steeds een groep kinderen die de basisschool verlaten zonder een zwemdiploma. Op de een of andere manier komen niet alle kinderen met het zwemonderwijs in aanraking.

De terugkerende vraag in bovengenoemd kader is: is het de verantwoordelijkheid van a) het onderwijs, b) een gemeentebestuur of c) de ouders om ervoor te zorgen dat alle kinderen met een zwemdiploma de basisschool verlaten?

Over hoe het veld tegen bovenstaande vraag aankijkt, is weinig tot niets bekend. Er bestaat een vermoeden dat de interesse van gemeenten, scholen en BSO's voor zwemvaardigheid laag is, en dat dit mede bepaalt dat aan dit thema weinig prioriteit wordt toegekend. Dit vermoeden kan echter niet worden gestaafd met concrete onderzoeksgegevens. Uit het vooronderzoek van het sociaal agogisch onderzoek van het W.J.H. Mulier Instituut blijkt dat bij gemeenten waar (zorgwekkende) gegevens over diplomabezit van kinderen voorhanden zijn, het thema wel prioriteit heeft bij bepaalde betrokkenen, maar niet overal gemeentebreed.

Het doel van dit onderzoek is dan ook om inzicht te geven hoe er door het veld (gemeenten, scholen en BSO's) aangekeken wordt tegen het belang van zwemvaardigheid.

De Rijksoverheid acht de stimulering van de zwemvaardigheid van kinderen in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de ouders, daarbij ondersteund door scholen en gemeenten. Scholen hebben de mogelijkheid om het schoolzwemmen in te passen in het lesrooster. Gemeenten kunnen onder andere het schoolzwemmen faciliteren, zwemvangnetten opzetten voor kinderen in de bovenbouw en de jeugdgezondheidszorg inschakelen voor registratie, voorlichting en verwijzing. De vraag is, bedelen bovengenoemden zichzelf deze rol/verantwoordelijkheid ook toe of heerst er een ander beeld in het veld?

2. Onderzoeksmethodiek

Om de centrale vraag en daaraan te relateren deelvragen te kunnen beantwoorden werd gekozen voor een driedelige aanpak, waarbij:

1. een aantal gemeenten in Nederland,
2. een aantal scholen in Nederland,
3. én een aantal BSO's in Nederland werden benaderd.

Meetinstrument

Om de benodigde kwalitatieve informatie te verkrijgen, diende er een instrument ontwikkeld te worden om het draagvlak bij scholen, gemeenten en BSO's voor zwemvaardigheid te meten. Uiteindelijk zijn er drie verschillende enquêtes ontwikkeld die dienen als meetinstrument.

Om te toetsen of er verschil is in mening in het land, is er gekozen om het veld in meerdere regio's te bevragen. De enquêtes zijn in de maanden november 2008 tot en met januari 2009 uitgezet in de regio Ridderkerk, regio Alphen aan den Rijn, regio Bussum en een aantal in het noorden van het land.

Respons

Door middel van schriftelijke enquêtering is de mening van 10 gemeenten, 60 scholen en 5 BSO's over de verantwoordelijkheid voor zwemvaardigheid gemeten. De vragenlijsten die werden gehanteerd bij de enquêtering zijn opgenomen in bijlage 1.

Koppeling met andere onderzoeken

Om een geheel beeld te vormen van de meningen en belevingen in het veld omtrent het onderwerp zwemvaardigheid dient dit onderzoek gekoppeld te worden aan het onderzoek 'Ik wil wel dat mijn kind leert zwemmen...' (W.J.H. Mulier Instituut) waarin onder andere het verantwoordelijkheidsgevoel van ouders wordt onderzocht.

Onderzoek naar het draagvlak bij scholen en BSO's vindt momenteel ook plaats in het kader van punt 7 van het 10-puntenplan. Afstemming met dit onderzoek is gewenst.

In de volgende hoofdstukken zullen de resultaten per 'deelpopulatie' worden gepresenteerd.

3. Resultaten gemeenten

Gemeenten kunnen een belangrijke rol spelen in de zwemvaardigheid van kinderen. Het is niet zozeer dat zij er verantwoordelijk voor zijn, maar zij kunnen de zwemvaardigheid wel degelijk ondersteunen door middel van het treffen van verschillende voorzieningen.

Met het instrument voor gemeenten is er met name onderzocht of er binnen Nederlandse gemeenten specifiek beleid is ten aanzien van zwemvaardigheid. Daarbij wordt gekeken naar de mate waarin en de wijze waarop gemeenten schoolzwemmen ondersteunen en of zij dit ook daadwerkelijk een taak van de gemeente vinden. Kortom, op welke manier nemen gemeenten hun verantwoordelijkheid in het stimuleren van zwemvaardigheid?

De schriftelijke enquête is ingevuld door tien Nederlandse gemeenten uit de regio's Alphen aan den Rijn, Bussum, Ridderkerk en het noorden van het land.

3.1 Resultaten onderzoek gemeenten

Aanbieden van schoolzwemmen

Op de vraag of er binnen de gemeente schoolzwemmen wordt aangeboden, geeft 80% van de gemeenten aan dat schoolzwemmen in hun gemeente wordt aangeboden. 20% (twee gemeenten) van de gemeenten geeft aan dat dit niet het geval is. Hiervan geeft één gemeente aan dat schoolzwemmen alleen wordt aangeboden aan het speciaal onderwijs.

Schoolzwemmen een gemeentetaak?

Van de tien gemeenten vindt 60% dat het aanbieden van schoolzwemmen een taak van de gemeente is, 20% geeft duidelijk aan dat niet zo te zien. Zij vinden het een taak van de sport of particuliere sector, maar bovenal vinden zij het een taak van de ouders. Voor één gemeente is het financieel niet haalbaar schoolzwemmen vorm te geven binnen de gemeente.

De overige 20% vindt het faciliteren van schoolzwemmen deels de verantwoordelijkheid van de gemeente. Eén gemeente geeft hierbij aan het ook de verantwoordelijkheid van de ouders te vinden. Echter omdat de omgeving van de gemeente waterrijk te noemen is, acht de gemeente het nodig toch een kleine bijdrage te leveren aan de zwemvaardigheid van de kinderen.

Opmerkelijk te noemen is het feit dat er twee gemeenten zijn die schoolzwemmen wel aanbieden, maar het eigenlijk niet de taak van de gemeente vinden.

Belang van een B-diploma

Over de vraag wanneer kinderen nu daadwerkelijk zwemvaardig zijn, zijn de meningen verdeeld. 70% van de gemeenten geeft aan het belangrijk te vinden dat kinderen aan het einde van de basisschool in het bezit zijn van minimaal het B-diploma.

20% van de gemeenten antwoordt dat een B-diploma een mooi streven is om te behalen, maar dat zij het A-diploma ook wel voldoende vindt.

10% (één gemeente) vindt dat kinderen aan het einde van de basisschool minimaal in het bezit moeten zijn van diploma A van het Zwem-ABC. Opvallend is dat deze gemeente toch schoolzwemmen aanbiedt.

Het gevoerde beleid

80% van de gemeenten vindt de zwemvaardigheid van kinderen dusdanig belangrijk dat er een bepaald beleid gevoerd wordt en dus bepaalde financiële middelen vrijgemaakt worden. Dit vrijmaken van middelen gebeurt in de volgende vormen:

	Vorm van financiële bijdrage	Aantal x benoemd
1.	Badhuur	7
2.	Instructie	6
3.	Vervoerskosten	2
4.	Financiële bijdrage aan niet-draagkrachtige ouders	2
5.	Vangnetregeling	1
6.	Vragen ouderbijdrage	1
7.	Vragen schoolbijdrage	1

Tabel 3.1: Vormen van financiële bijdragen m.b.t. zwemvaardigheid door gemeenten

Uit bovenstaande tabel kan opgemaakt worden dat gemeenten op veel verschillende manieren hun bijdrage leveren aan het bevorderen van de zwemvaardigheid binnen hun gemeente. De meest voorkomende financiële bijdrage is subsidie in de vorm van het financieren van de badhuur en instructie voor het schoolzwemmen. Verder blijkt uit de antwoorden dat een aantal gemeenten ook bijdraagt in de vervoerskosten.

Uit de antwoorden blijkt verder dat het voor sommige gemeenten een grote kostenpost is om het schoolzwemmen vorm te geven. Zij gaan op zoek naar mogelijkheden om deze kosten te verlagen door bijvoorbeeld de vervoerskosten bij het onderwijs neer te leggen, welke deze vervolgens via een ouderbijdrage laten vergoeden.

Een andere gemeente gaat bekijken of het mogelijk is om in plaats van wekelijks een half uur, tweewekelijks een uur schoolzwemmen te geven. Het aantal uren schoolzwemmen blijft hierdoor gelijk, maar vervoerskosten en andere organisatorische kosten nemen mogelijk af.

Opmerkelijk is dat in de gemeenten waar geen schoolzwemmen wordt georganiseerd de gemeente toch financiële middelen vrijmaakt om de zwemvaardigheid te bevorderen. Denk hierbij aan een gemeentelijke bijdrage voor ouders met onvoldoende financiële draagkracht.

Vangnetregeling

Van de tien gemeenten heeft 80% een vangnetregeling of zouden deze op willen zetten. 20% van de gemeenten zouden dat niet doen. Opvallend is dat deze gemeenten wel schoolzwemmen aanbieden. De reden om geen vangnetregeling op te zetten is het feit dat de ene gemeente de zwemvaardigheid de verantwoordelijkheid van de ouders vindt. In een andere gemeente lag er dit jaar een voorstel om het schoolzwemmen af te schaffen en als compensatie een vangnetregeling schoolzwemmen te introduceren. De gemeenteraad heeft echter besloten om het schoolzwemmen niet af te schaffen en dus ook geen vangnetregeling in het leven te roepen.

De acht gemeenten die aangeven een vangnetregeling te hebben of deze op zouden willen opzetten, zouden dit op verschillende manieren organiseren. Er is geen duidelijke voorkeur voor organisatie welke verschilt tussen onder- en naschooltijd of tijdens vakanties.

Natte gymnastiek

Eén gemeente geeft aan de mogelijkheid te overdenken om binnen schooltijd in plaats van de 'droge' gymnastiek de kans te bieden om 'natte' gymnastiek te volgen. Op deze manier zullen ook de leerlingen die buiten de boot dreigen te vallen de mogelijkheid krijgen te leren zwemmen.

3.2 Conclusie

Over het algemeen kan er geconcludeerd worden dat de meeste gemeenten op één of meerdere manieren proberen hun bijdrage te leveren aan de zwemvaardigheid van de kinderen uit de gemeente. Er zijn echter wel veel verschillen te constateren in de wijze waarop.

Opmerkelijk is dat schoolzwemmen in een groot percentage van de gemeenten wordt georganiseerd, ondanks dat een groot deel van de gemeenten van mening is, dat dit niet een taak van de gemeente is. Ook de vangnetregeling wordt in vele gemeenten gehanteerd, of zouden zo'n regeling willen treffen. Opvallend is dan dat er in iedere gemeente toch nog kinderen buiten de boot vallen die ondanks alle getroffen voorzieningen geen diploma behalen.

Conclusie is dat een gemeente wel voorzieningen kan treffen, maar de kans van slagen mede wordt bepaald door de uitvoering. In het volgende hoofdstuk wordt onderzocht of en hoe het onderwijs gebruikmaakt van getroffen voorzieningen van de gemeente.

4. Resultaten onderwijs

Ook het onderwijs kan een belangrijke rol spelen in de zwemvaardigheid van kinderen. Ook voor het onderwijs geldt dat zij niet zozeer verantwoordelijk is, maar zij kan de zwemvaardigheid wel degelijk ondersteunen en stimuleren door middel van het creëren van een aanbod. Bovendien is het onderwijs dé 'vindplaats' voor kinderen, zodat het bereik optimaal is.

Met het instrument voor onderwijs is er met name onderzocht of scholen deelnemen aan het beleid dat door de gemeente wordt gevoerd. Mocht dit niet het geval zijn, wordt er gekeken naar de redenen. Uiteindelijk willen we onderzoeken of vastgesteld beleid in de uitvoering ook tot zijn recht komt of dat er misschien naar een andere organisatievorm gekeken moet worden. Kortom, op welke manier neemt onderwijs haar verantwoordelijkheid in het stimuleren van zwemvaardigheid?

De schriftelijke enquête is ingevuld door 60 basisscholen uit de regio's Alphen aan den Rijn, Bussum, Ridderkerk en het noorden van het land.

4.1 Resultaten onderzoek onderwijs

Aanbod schoolzwemmen

Van de 60 basisscholen geven er 56 basisscholen aan dat er in de plaats waar de school gevestigd is, schoolzwemmen wordt aangeboden. De vier basisscholen die aangeven dat er geen schoolzwemmen in haar gemeente wordt aangeboden, zijn gevestigd in dezelfde gemeente.

Deelname schoolzwemmen

Op de vraag of de scholen deelnemen aan het aangeboden schoolzwemmen, antwoordt 70% dat zij inderdaad deelnemen aan het schoolzwemmen. De overige 30% neemt niet deel.

De redenen om niet deel te nemen aan het schoolzwemmen zijn gevarieerd. De meest voorkomende redenen zijn:

1. Kost te veel tijd;
2. Veel kinderen hebben al een diploma;
3. De scholen hebben het al zo druk;
4. Veel ouders werken en het is dus lastig om hulp te krijgen bij het omkleden;
5. Ouders zijn verantwoordelijk. (*"Net zoals zij de taak hebben om hun kind te leren fietsen."*
Directeur basisschool de Mare, Alphen a/d Rijn)

Aanpassen knelpunten

Indien de schooltijden een knelpunt zouden zijn om deel te nemen aan schoolzwemmen, zijn 19% van de scholen bereid om omwille van het zwemmen, haar schooltijden aan te passen. Dit percentage is berekend over het aantal scholen dat al deelneemt aan schoolzwemmen. 60% van de scholen geeft aan niets aan de schooltijden te willen veranderen. De overige scholen hebben geen antwoord gegeven op deze vraag.

Geen aanbod, wel deelname?

Van de scholen (vier) uit de plaats waar geen schoolzwemmen wordt aangegeven, is er één school die wel graag zou willen deelnemen. De overige drie scholen zouden indien het schoolzwemmen aangeboden wordt, alsnog niet deelnemen. Genoemde redenen zijn hiervoor: tijdrovend, slechte ervaringen met kwaliteit van de lessen en geen vraag vanuit de ouders omdat veel kinderen al een diploma hebben.

Het is dan ook niet vreemd dat de school die wel zou willen deelnemen ook de schooltijden zou willen aanpassen en het schoolzwemmen een taak van het onderwijs vindt. De andere twee scholen staan negatief tegenover beide zaken.

Een taak van het onderwijs?

Op de vraag of het schoolzwemmen een taak is van het onderwijs, geeft 43% van de scholen aan dat wel te vinden. Hiertegenover staat 57% van de scholen die van mening is dat schoolzwemmen geen taak is voor het onderwijs. Volgens de grote meerderheid is het de taak van de ouders.

Interessant gegeven is dat een aantal scholen aangeven het schoolzwemmen niet als taak van het onderwijs te beschouwen, maar een 'natte gymles' als onderdeel van het bewegingsonderwijs wel.

4.2 Conclusies

Opvallend is dat veel scholen geen gebruik maken van de aangeboden voorzieningen door de gemeenten. Door de vrijblijvendheid van deelname aan het schoolzwemmen blijven er kinderen die niet in aanraking zullen komen met het leren zwemmen.

Probleem is dat gemeenten hun verantwoordelijkheid nemen door een bepaalde voorziening te treffen (schoolzwemmen, vangnetregeling). Echter is vaak het organisatorische aspect van betreffende voorziening niet optimaal en loopt het in de uitvoering dan ook mis: niet alle kinderen behalen een diploma voor het verlaten van de basisschool.

Daarbij komt dat steeds meer scholen zich niet meer verantwoordelijk voelen voor het geheel. Er zal gezocht moeten worden naar een andere organisatievorm die minder tijdrovend, etc. is, en waar scholen wel aan willen deelnemen. Gemeenten zullen haar beleid dus moeten overwegen en waar nodig een voorziening treffen die meer aansluit op de mogelijkheden en beperkingen van het onderwijs.

In de trant van een andere organisatievorm, kan overwogen worden om zwemmen onderdeel te laten zijn van Brede Schoolactiviteiten of tijdens buitenschoolse opvang aan te bieden.

Tevens is het te overwegen om zwemvaardigheid deel te laten uitmaken van het bewegingsonderwijs in de vorm van een natte gymnastiekles. Hierdoor worden scholen verplicht deel te nemen en worden alle kinderen bereikt.

5. Resultaten buitenschoolse opvang

Zoals in het vorige hoofdstuk wordt aangegeven wijzen een aantal scholen op de mogelijkheid om zwemvaardigheid aan de orde te laten komen bij Brede Schoolactiviteiten of tijdens de buiten- en naschoolse opvang. Dit verlicht de taak van het onderwijs die aangeeft dat het schoolzwemmen, zoals het momenteel georganiseerd is, een zeer tijdrovende activiteit is.

Met het instrument voor de buitenschoolse opvang is met name onderzocht of kinderopvangorganisaties de mogelijkheid en het belang zien om hun bijdrage te leveren aan de zwemvaardigheid van de kinderen. Daarnaast is er globaal onderzocht hoe deze vorm van aanbod momenteel georganiseerd is.

De schriftelijke enquête is ingevuld door vijf kinderopvangorganisaties uit de regio's Alphen aan den Rijn, Bussum en Ridderkerk.

5.1 Resultaten onderzoek buitenschoolse opvang

Zwemmen binnen de BSO

Van de vijf kinderopvangorganisaties die de enquête hebben ingevuld, biedt één organisatie een zwemaanbod aan voor de kinderen die aan de buitenschoolse opvang deelnemen. Echter, van de vier organisaties die beschrijven dat ze op dit moment geen zwemaanbod hebben voor de kinderen, zouden er drie organisaties wel willen participeren als het plaatselijke zwembad een zwem-NSO/BSO op zou starten. Eén organisatie geeft aan hier geen interesse in te hebben. Voornaamste reden hiervoor is de organisatie die het met zich meebrengt. Bij de drie organisaties die momenteel nog geen zwemmen aanbieden binnen hun activiteiten aanbod, is dit ook een van de drempels die nog weggenomen moet worden. Andere genoemde drempels waardoor de organisaties nog twifelen, zijn de kosten, de mankracht, de verantwoordelijkheid en het ontbreken van ruimte (in het zwembad).

De organisatie van BSO-zwemmen

Bij de BSO die zwemmen in haar activiteiten aanbod heeft, wordt het zwemmen georganiseerd door het plaatselijke sportbedrijf/zwembad. Er zijn duidelijke afspraken over wie waar verantwoordelijk voor is: tot aan de douche de kinderopvang en na de douche (het zwembadgedeelte) het zwembad. Deze afspraken zijn vastgelegd in een protocol, vergelijkbaar met het protocol schoolzwemmen. Er wordt opgeleid tot het A-, B- en C-diploma.

In het zwembad is geen aparte plaats voor de kinderopvang. De kinderen worden gebracht en gehaald met een busje. De kinderen gaan dus na het zwemmen terug naar de BSO.

Kosten om deel te nemen aan deze activiteit binnen de BSO bedragen €66,90 voor acht lessen van 45 minuten.

Over het onderwerp verantwoordelijkheid voor zwemvaardigheid van het kind zijn alle bevroegde organisaties het met elkaar eens: de ouders zijn verantwoordelijk.

Echter de BSO's zien het aanbieden van zwemmen als een extra service richting de ouders om zwemvaardigheid op te nemen in de BSO-activiteiten.

5.2 Conclusie

Opmerkelijk is dat een groot gedeelte van de bevroagde organisaties momenteel nog geen zwemaanbod verzorgt. Echter staan zij wel heel positief tegenover het idee en hebben dan ook zeer veel interesse in een dergelijke activiteit binnen haar organisatie.

De drempels die door de organisaties worden gezien, kunnen voornamelijk weggenomen worden door een goede organisatievorm van de activiteit. Er wordt enige voorzichtigheid en onzekerheid bemerkt met name over het onderwerp verantwoordelijkheid. Hier dienen dus goede afspraken over gemaakt te worden.

Belangrijke conclusie is dat de kinderopvangorganisaties zien dat er voor hen kansen liggen om ouders een extra service te bieden om zo de taken van deze ouders te verlichten. Uiteindelijk moet er ook geconcludeerd worden dat het bereik van kinderen niet optimaal is via een buitenschoolse opvang organisatie. Lang niet alle kinderen gaan na schooltijd naar een BSO.

Naar de mogelijkheid en interesse om zwemmen op te nemen in het pakket van de Brede School is geen onderzoek gedaan. Advies is om deze mogelijkheid nader te onderzoeken. Aan Brede Schoolactiviteiten zijn alle kinderen genegen deel te nemen en het verlicht de taken van het onderwijs tijdens de reguliere uren.

6. Aanbevelingen

Het onderzoek heeft een redelijk inzicht gegeven hoe er door het veld aangekeken wordt tegen het belang van zwemvaardigheid. Geconstateerd is dat de verschillende partijen het aanbieden van zwemmen niet als hun verantwoordelijkheid zien, maar die bij de ouders neerleggen.

Uit de gegeven antwoorden komt wel naar voren dat men niet negatief tegenover het zwemmen staat. De algehele mening is toch wel dat het zeer wenselijk is dat alle (in ieder geval zoveel mogelijk) kinderen met een diploma van school gaan. Dit omdat er in ons land nou eenmaal veel water is, maar ook omdat kinderen daardoor op meer terreinen kunnen participeren.

Gemeenten

INTEGRAAL BELEID

Om ervoor te zorgen dat ieder kind bij het verlaten van de basisschool zwemvaardig is, is het aan te bevelen om het onderwerp zwemvaardigheid beleidsmatig bij Nederlandse gemeenten op de kaart te zetten. Iedere gemeente zou in haar beleid op moeten nemen dat alle kinderen tot 12 jaar zwemveilig zijn.

Optimaal uitgangspunt is een integraal beleid zodat zwemvaardigheid ook binnen andere beleidsterreinen (jeugdbeleid, WMO, onderwijs) wordt geadopteerd.

Onderwijs

ORGANISATIEVRAAG IS EEN BELANGRIJK AANDACHTSPUNT

Er kan gesteld worden dat de organisatievraag van zwemvaardigheid een belangrijk aandachtspunt is. Er bestaat nu een verschil tussen vraag en aanbod. Het aanbod bevat knelpunten voor onderwijs. Als er aanpassingen in knelpunten zouden komen, is men wel bereid tot deelname. Aanbevolen wordt om knelpunten in de lokale situatie met onderwijs, gemeente en aanbieder op te pakken en daar waar gevraagd een andere organisatievorm te kiezen. Te denken valt aan de BSO's, de brede naschoolse activiteiten, het vormgeven van schoolzwemmen op een meer passende manier of een vangnetregeling.

EINDTERM BEWEGINGSONDERWIJS

Om alle kinderen met zwemmen kennis te laten maken, is het onderwijs de beste optie qua bereik. Gezien de antwoorden die gegeven zijn, zou dit het beste gedaan kunnen worden door ervoor te zorgen dat zwemmen een onderdeel wordt van het bewegingsonderwijs. De 'natte' gymles dus. Het zou de moeite waard kunnen zijn om er voor te lobbyen dat er iets over zwemmen in de kerndoelen voor het bewegingsonderwijs wordt opgenomen.

Dit zou prima aansluiten bij het ontwikkelen van een systematiek (via CITO of leerlingvolgsysteem) om te meten of kinderen zwemvaardig en -veilig zijn.